

Mi van egy elhagyatott házban?

Borsodi L. László méltatása

Papp Attila Zsolt

„Ebbe a könyvbe csak holtan lehet bekerülni.” Ezt válaszolta állítólag Borsodi L. László, amikor édesapja amiatt méltatlankodott, hogy ő maga kimaradt a felmenőket számbavevő Szétszórt némaság című kötetéből. Aztán az édesapa is bekerült egy másik könyvbe, amelynek Estére megöregszel a címe – amikor ez utóbbi megjelent az Erdélyi Híradó Kiadónál, már sejteni lehetett, hogy ebből egy „sorozat”, vélhetőleg egy trilógia körvonalazódik. Tudom, hogy ez elég morbid módon hangzik, de: a holtakból, Borsodi személyes halottaiból, akik egyre gyűltek, gyűlnek. Hogy Isten mit csinált közben, azt nem tudni, hiszen az Ő útjai kifürkészhetetlenek, lehet, hogy épp elfordította az arcát – talán ez inspirálhatta a szerzőt a trilógia harmadik kötetének, a Te fordítsd el címűnek a megírására.

Nem elbagatellizálni akarok bármit is, épp ellenkezőleg. Borsodi L. László az a költő, aki úgy érzi, tartozása van, számadása azok felé, akik nélkül nem válhatott volna azzá, akivé vált, mélyen személyes és közösségi értelemben egyaránt; aki tudja, hogy az emberi létezést egy kibékíthetetlennek tűnő ellentmondás feszíti: az, hogy egyszerre vagyunk végtelenül kiszolgáltatottak, létbe-vetettek és magányosak, illetve részei egy láthatatlan láncolatnak, amelynek halott, élő és meg sem született tagjait eltéphetetlen kötelékek fűzik egymáshoz, és nekünk ebben a láncolatban kell megtalálnunk a saját helyünket, ugyanakkor számot vetnünk mindazzal, ami előttünk volt, és talán azzal is, ami ezután jön, jöhet. Egyszerűbben szólva, ezt nevezzük hagyománynak – de a szó sallangmentes értelmében, a közbeszédben rátapadt cicomák nélkül.

Borsodi nemcsak költőként „írja bele” magát egy tradícióba, de irodalomtudósként is. Jól jelzik ezt kritikai és irodalomtörténeti érdeklődésének tárgyai, például Baka István (az ő költészetének egész monográfiát szentelt), de említhetjük Pilinszkyt, Szilágyi Domokost és másokat: azokat a ma már klasszikusnak számító szerzőket, akikkel nemcsak poétikai, de bizonyára lelki rokonságot is érez. Erős a kísértés, főként a csíksomlyói ferencesekhez fűződő bensőséges kapcsolatának ismeretében, hogy költészetét „vallásos”-nak, „istenes”-nek nevezzük; de ilyenkor eszünkbe juthat az imént említett Pilinszky, aki fontosnak tartotta pontosítani: ő nem „katolikus költő”, hanem „költő ÉS katolikus”; ez a különbségtétel pedig alkotó ember esetében nagyon is helyénvaló.

Család, apa, Isten – kíváncsi voltam, ezek után hova tud továbblépni költőként Borsodi L. László, miről gondolja úgy, hogy el kell számolnia vele. És hát logikus volt: a „lánc” végén ő maga áll, az „én”, bármit is jelentsen ez. Ezért gondolom úgy, hogy a Nélkülem is rendezői című kötete, bár más kiadónál, más arculattal jelent meg, egyfajta összegzésként, tulajdonképpen ugyanabba a sorba tartozik, amely ily módon már nem tri-, hanem inkább tetralógia. Borsodi küszködik saját démonaival, dilemmáival, elszámol múltjával és jelenével, szerelmekkel, a gyerek- és ifjúkor emberformáló hatásaival, és nem ódzkodik attól sem, hogy hozzászóljon szűkebb és tágabb környezetének lehangoló közéleti fejleményeihez, még ha ezt zokon is veszik a tollára tűzött helyi politikai potentátok.

Mindeközben „fúj a szél a damaszkuszi út felől”: szerzőnk töprengő, önmarcangoló alkat, és épp innen lehet tudni, hogy nemcsak kiváló költő és irodalomtörténész, vagy inspiráló tanárember (ez utóbbit is volt szerencsém, némiképp kívülről, de meggyőző erővel tapasztalni), de jó ember is. Jó író és jó ember – halkan mondom, nem feltétlenül szokott ez mindig egybeesni. Ha valamit tanulni lehet tőle, az az önmagunkkal szemben táplált kétely szükségessége, az alázat, amely képes poétikai minőséggé (is) változni. „Olyan vagyok, mint egy elhagyatott ház:/bennem a meghalt gazdák lélegzete, lábnyoma,/a csend pora nem mozdul bútoron, szőnyegen,/ablakaimra fagy Isten üres tekintete” – írja egyik versében. Talán nem üres az a tekintet, talán mi magunk nézünk rajta keresztül egymás szobáiba; és ha már látjuk egymást, nem vagyunk egyedül, nem vagyunk elhagyatottak. Kedves Laci, legyen ez a díj ennek a bizonyítéka.